

**Základní kurs
o františkánském
misionářském
charismatu**

**Trvalá úloha
františkánů
v církvi**

Učební list 25

Impressum

Copyright a vydavatel originálu:

Internationales Leitungsteam des CCFMC
Druhé přepracované vydání podle návrhů
Mezinárodního kongresu CCFMC v Assisi 1994

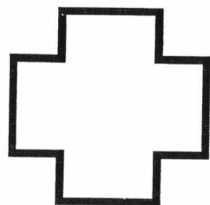
Překlad:

Ing. Petr Alexa SFŘ, Ing. Eduard Mayer

Redakce, vydavatelství a copyright českého překladu:

Ing. Jiří Tůma - alverna,
Kamenný Přívoz

Obsah

Trvalý odkaz františkánů v církvi

Z pramenů

Papežův sen

A. Úvod

B. Přehled

C. Informace

1. Obrácení v církvi

- 1.1. Naslouchání namísto poddanosti
- 1.2. Charisma namísto moci
- 1.3. Milovat namísto odsuzovat
- 1.4. Mluvit namísto bít

2. K rozlišování duchů: Františkánská kritéria evangelizace

- 2.1. Evangelium jako prvořadé kritérium
- 2.2. Život podle evangelia: láska jako princip jednání
- 2.3. Život po boku chudých
- 2.4. Problém lidí, vzdálených od církve

D. Cvičení

E. Použití

F. Literatura

Papežův sen

Veliký papež Inocenc III. měl jednu sen. Viděl jak se lateránská bazilika zhroutila. Bezmocně musel přihlížet, jak se zdi hroutily, jak svaté bylo ostouzeno, jak bylo bezmocně všemu vystaveno. Ztrácela se víra, naděje byla stále menší, láska prchala z církve...

...

Avšak náhle vystoupil z pozadí ošuntělý muž. Oběma rukama se vrhnul do díla, nasadil se celou svou bytostí. A hle: zdi se přestaly lámat, ba dokonce spadané kameny se vracely na svá původní místa. I klenba se nově vytvořila, aby poskytla světcům ochranu a domov. Víra zesílela, rovněž i naděje a lidé se znovu objímali.

Následující den měl Inocenc III. nečekanou návštěvu.

Když František překročil práh, poznal v něm papež onoho ošuntělého muže, který v jeho snu obnovil církev (podle LM 3).

Stavět církve

„*Jdi a oprav můj dům*“ (3 dr 13) – to je trvalé poslání, které má františkánská rodina plnit v pojetí sv. Františka. Tomáš z Celána rozvinul v odstavcích, které vyprávějí o tomto povolání (srov. 1 C 18nn.), celou „teologii budování církve“. Klára z Assisi se svým společenstvím plně odpovídá tomuto rámci (srov. UL 19, kap. 2.4, str. 15).

V mnoha zemích Severu se vyprazdňují kostely a řády jsou téměř bez dorostu. Církev citelně ztratila význam jak v životě jednotlivců, tak pro utváření společenského života. Země, z kterých dříve vycházela křesťanská misie, se samy staly misijním územím (srov. UL 14). Jinak je tomu v zemích Jihu. Tam církev svůj význam spíše posílila. Nositelé Nobelovy ceny míru a obhájcí lidských práv jako biskup Tutu z Jihoafrické Unie, biskup Belo z Východního Timoru a kardinál Arns z Brazílie jsou symbolické postavy prorocké církve. Mnozí bratři a sestry hájí možnosti chudých (srov. UL 19 a 20). Latinskoamerická církev se postavila v Medelínu, Pueblu, a Santo Domingu na stranu chudých a tím si znovu uvědomila prorocké poslání církve.

Františkánská rodina na Severu i na Jihu si musí znovu uvědomit a naplnit své poslání, které plyne od kříže v San Damiano. Jde o znovuzřízení Kristova domu.

To znamená: musí budovat církve na základě, který položil sám Ježíš. Musí sama být takovou církví, jakou si přál Ježíš. Ale nesmí si stačit sama. Daleko více musí proto navenek

* pomáhat církvi, aby se stávala stále více církví (musí tedy chápat sebe samu jako trvalé reformní hnutí uvnitř církve),

* pomáhat všem lidem nacházet pod střechou církve ochranu a domov.

„*Církev se zrodila z hlasatelské činnosti Ježíše a apoštolů. ... Církev se tedy zrodila z hlásání evangelia a tento úkol též sama od Krista dostala. Zůstala ve světě ... jako zamlžené a současně i zářivé znamení nové Kristovy přítomnosti, neboť on, ačkoliv odešel, přesto zůstává stále mezi námi. ... Boží lid je zcela ponořen do světového dění a často je vystavován různým pokušením. Proto potřebuje slyšet o ‚velkých Božích skutcích‘, jejichž působením se k němu obrátil, je třeba stále znovu ho svolávat k Bohu a shromažďovat kolem něho. Stručně řečeno, Boží lid musí být stále evangelizován, aby si uchoval svěžest, nadšení a sílu, potřebnou k hlásání evangelia. Druhý vatikánský koncil připomněl a biskupská synoda v r. 1974 znovu potvrdila, že církve se evangelizuje svým vlastním vnitřním obrácením a svou stálou obnovou, aby tak její hlásání evangelia světu bylo věrohodné“ (EN 15).*

Přehled

B

Kráčej novými cestami

Tento Učební list má dvě části. V první jde o to ukázat na některých aspektech, že církev má zapotřebí se sama trvale obracet a evangelizovat. Františkánskému hnutí připadá po této stránce od samého počátku zvláštní význam. Nejprve se má ukázat, že se musí rozlišovat mezi nasloucháním a poslušností: Věrnost církvi je zcela slučitelná s vlastními cestami, fantazií a iniciativou. Jde přitom o nové začátky, které mají být vsazovány do dějin církve, vždy však takovým způsobem, který by církevní společenství nerozbil.

Tím už je rovněž naznačeno, že vlastním posláním františkánů není úřad, ale prorocké charisma, vůči kterému by se právě se strany úřadu církve měla projevovat větší citlivost. K této sensibilitě patří láska, která se v neposlední řadě vztahuje nejen i na ponižované a vyřazované a je argumentem, který je přesvědčivější než veškerá síla.

V druhé části jde o kritéria pro rozlišování duchů. Jedním takovým kritériem objektivní povahy je evangelium. Druhé kritérium se týká spíše záměru: láska jako jednacím princip. Třetí kritérium je osobní: život na straně chudých. Čtvrté je misionářské poslání: překračování hranic směrem k lidem, vzdáleným církvi.

Informace

C

Obrácení v církvi

„Jdi, vybuduj znovu můj dům, který se rozpadá“ (3 dr 13). V církevních dějinách najdeme ztěž nějaké poslání vyjádřeno tak zřetelnými a zřejmými slovy. Jedná se o misi nejvyšší důležitosti: Boží církev vybudovat zevnitř.

To znamená, že františkánskou rodinu musíme rozumět jako obrodné hnutí uvnitř církve. To je její charisma. V ranných pramenech je toto hnutí obnovy představováno poutavým

způsobem a na mnoha příkladech je ukázáno, co se stane, když se křesťané nechají uvnitř církve evangelizovat:

Naslouchání namísto poddanosti

1.1

Nejprve musíme poukázat na to, že se František bránil všem pokusům předepisovat mu nějakou tradiční životní formu. Následuje povolání, které vychází přímo od Boha s naprosto novým začátkem:

„A když mi pak dal Pán na starost bratry, nikdo mi neukazoval, co mám dělat, ale sám Nejvyšší mi zjevil, že mám žít podle svatého evangelia. I dal jsem to napsat stručně a prostě a pan papež mi to potvrdil“ (Odk 4).

Není tedy žádnou iluzí doufat, že křesťané kladou stále znovu nové začátky uvnitř církve a tím ji vtahují do procesu obrácení. Evangelizace by často byla jednodušší, kdyby církevní hodnostáři měli výraznější důvěru v působení Svatého Ducha.

„Duch Svatý vzbuzuje misijního ducha v Boží církvi mnoha způsoby a často předchází činnost těch, kterým přísluší správa života církve“ (AG 29).

Poslušnost vůči vedení církve se musí vždy nejprve ukázat jako poslušnost vůči Božímu Duchu a nesmí být pouhou poddaností.

Jinak život stagnuje a evangelium ztrácí svoji působnost. Ostatně se nesmějí absolutizovat své vlastní poznatky a zkušenosti. František šel k papeži, aby si nechal svou novou životní formu potvrdit a ne aby ji přijal (srov. 1 C 32). Potvrzení však pro něho bylo důležité, aby žil v jednotě s církví.

Charisma namísto moci

1.2

Odvaha Františka jít novou cestou víry a šíření evangelia tkví v jeho charismatickém sebevědomí: *„Nejvyšší mi zjevil ...“*. Poznal sám na sobě sílu a působení Ducha. To nevyvolává vychloubavost. František nepoužívá své charisma k tomu, aby prohlašoval duševní nároky na vládnutí. Naopak: vyzývá každého bratra, aby si byl vědom vlastního charismatu (srov. Lev). Úcta k působení Ducha v každém bratru se promítla i do řehole pro bratry. Přitom rozvíjí nejvyšší jemnocit pro působení Ducha, pokud se týká misionářského povolání bratra (srov. PŘ 12) nebo když se jedná o povolání jednotlivce zcela všeobecně (srov. NŘ 2; 16; KIC 1).

V konfliktních situacích s bratry zastávajícími vedoucí úřady, váže František rozsudek na kapitulu, na shromáždění všech bratří, nejvyšší instanci v řádu. Zavedení těchto demokratických struktur znamená pro církve XIII. století revoluční obrat. František znovu objevil toto křesťanské životní pravidlo, protože věděl o působení Ducha v každém bratru a protože chtěl vytvořit struktury přiměřené působení tohoto Ducha, který byl po něho vlastním generálním ministrem řádu (srov. 2 C 193).

František nevyužívá evangelium k vládnutí nad druhými. Úcta vůči působení Ducha jej vede k úctě k člověku. Kdyby církve dbala v pastorační péči a misii více principů jednání, stanovených uvnitř církve Františkem, mohla být v průběhu dějin ušetřena mnohých konfliktů. To platí v neposlední řadě i pro celou františkánskou rodinu a její misionářské působení.

„Kvítky“ popisují příběh tří loupežníků. František se dostává do těžkého sporu s guardiánem, který ty loupežníky zahnal:

„Protože jsi jednal proti lásce a proti svatému Božímu evangeliu, poroučím ti pro svatou poslušnost, abys ihned vzal tuto mošnu s chlebem, který jsem vyžebal a tuto nádobu s vínem a abys šel za nimi rychle přes hory a doly, až je opět najdeš. Odevzdej jim všechn tento chléb a víno mým jménem, pak před nimi klekni a vyznej jim pokorně, že jsi se provinil svou ukrutností a pak je popros mým jménem, aby již nedělali zle, ale báli se Boha a neublížovali bližnímu. Jestliže to udělají, já jim slibuji, že se budu o ně v jejich potřebách starat a budu jim ustavičně dávat jíst a pít“ (Kv 26).

Co je v tomto příběhu popisováno, přešlo již jako zásada do řehole:

„Ať přijmou laskavě každého, kdo k nim přijde, přítele či nepřítel, zloděje nebo lupiče“ (NŘ 7).

To zajisté souvisí s pojetím chudoby u svatého Františka: Kdo ví, že to, co má, není jeho vlastnictvím, nebude jiné vyřazovat. Navíc to však je důkazem zásadní dobroty, která objímá celé lidstvo a i za vinou a chybným chováním objevuje člověka, který nepotřebuje nic jiného, než dobrotu.

Komu by netanulo na mysli podobenství o ztracené ovci? Právě ti vyřazování, ti neintegrování do společnosti, si žádají mimořádnou pozornost, ne odsouzení, ale lásku.

Mluvit namísto bít

1.4

Co se může stát, nechá-li se někdo vést duchem evangelia, ukazuje se nejzřetelněji na již zmíněném setkání mezi Františkem a sultánem:

Zatímco křižáci s pozhledáním církve táhnou do boje proti sultánovi, proráží František beze zbraně frontu, jde pěšky k sultánovi a hovoří s ním. Jacques de Vitry, který křižáky doprovází, podává o této události zprávu:

„Mohli jsme vidět toho, kterého všichni poslouchají jako svého generálního představeného: je to člověk prostý a nezdělaný, ale milý Bohu i lidem, jménem František. Byl tak plný lásky a duchovní horlivosti, že když přišel ke křižáckému vojsku před Damietou v Egyptě, odebral se bez bázně, ozbrojen jen štítem víry, do tábora egyptského sultána. Saracénům, kteří ho cestou zajali, jen opakoval: ‚Jsem křesťan, dovedte mne k vašemu pánovi.‘ ...“ (HO 14).

Znamení pravosti misionářského přesvědčení je zajisté prokázáno, když se prorazí fronty. Tyto fronty mohou být tvořeny obrannými postoji a agresemi, ale také přesvědčením nebo příslušností k sociální vrstvě. Kdo takové fronty proráží, pokračuje v tom, co Ježíš svým Vtělením zahájil tím, že prorazil frontové postavení mezi člověkem a Bohem. V této cestě k sultánovi tkví pro středověk politická rozbuška, podobná dnešním výpovědím zastánců teologie osvobození.

Ústřední výpověď „Evangelii nuntiandi“, že „Boží lid musí být stále evangelizován, aby si uchoval svěžest, nadšení a sílu, potřebnou k hlásání evangelia“ (EN 15), dozajista ještě nebyla mnohými hodnostáři a laiky pochopena. Z života svatého Františka lze vyčíst, jak Boží duch v síle evangelia dokáže změnit jednoho člověka a s ním i celou církev. Poslání františkánské rodiny v církvi tedy nespočívá pouze v obraně křesťanské víry navenek. Daleko více se zaměřuje dovnitř: Bratři a sestry se musí vždy znovu hlásit k požadavku evangelia a hledat novou životní formu (= „forma vitae“). Budou při tom narážet na pastoračně a teologicky zpevněné hradby, které se v občanské církvi vytvořily. V takové situaci lze ztěžší zabránit konfliktu s oficiální církví. V dalším chceme poukázat na některá kritéria, která nám pomohou usnadnit rozlišování duchů.

Evangelium jako první kritérium 2.1

Zásadní věrnost sv. Františka církvi je nezpochybnitelná. Svědčí o tom slova zakladatele řádu o pravé víře a svátostech, jeho uctivý postoj ke všem kněžím a teologům, jeho úcta k diecézním biskupům, jakož i jeho nařízení o kardinálu-protektorovi. Na základě své věrnosti k církvi mohl svůj ideál prosadit i v Římě.

Na druhé straně Svatý z Asissi nebyl žádný církevní funkcionář, kterému stačí zařadit se do daného stavu a dbát na pokud možno hladký průběh událostí. František nestavěl své společenství do přímé služby církevní instituci, jako to většinou dělali jiní zakladatelé řádů. Varoval sice výslovně před sklouznutím do kacířství nebo postavení mimo církve (srov. Lvvk 2; GK 6; ZFr 3n), přesto jeho záměr není zaměřen v prvé řadě na službě církevnímu učení, církevnímu kultu a církevní organizaci. Aniž by toto vše zpochybňoval, hlásal, přinejmenším podle zkušenosti jeho vrstevníků, nové nábožensko-etické poselství, nový způsob vedení života podle evangelia. František se bránil tomu, aby se Radostná zvěst rozkládala do zákonů, právních pravidel a předpisů, a rovněž svým bratřím přísně zakazoval vykládat řeholi komentáři. Sebejistota, s jakou František vystupoval při jednání s církevními hodnostáři až po papeže, spočívala v jeho rozhodnutí žít podle svatého evangelia. Tímto evangeliem byli vázáni i církve a její hodnostáři. František jim dokázal, že může být skutečně uvedeno v život. Tak je tomu nutno rozumět, když František píše:

„Ve jménu Páně! Řehole a život menších bratří jest: Zachovávat svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista životem v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě“ (PŘ 1).

Každé nové generaci bratří a sester náleží svoboda a úkol prokazovat ve své době životaschopnost evangelia. K tomu patří iniciativa, improvizace a odvaha prolomit zastaralé praktiky. Původním františkánským úkolem zůstává změnit konkrétní život a tím prokázat platnost evangelia novým způsobem.

Hlavním kritériem pro život a práci bratří a sester v církvi je zkušenost Ježíše, jeho vtělení, jeho život a působení, jeho smrt a zmrtnýchvstání. Při tom nezáleží tolik na tom stále nově formulovat biblické texty, dogmata a morální příkazy tradice. Úkolem bratří a sester svatého Františka je především co nejkonkrétněji zviditelnit evangelium vlastním životem. Celý kurz o františkánském misijním charismatu chtěl ukázat, co to má znamenat dnes. Jde o to, žít

evangelium v dnešních problematických situacích, být církví, přistupovat k lidem a světu v Ježíšově duchu.

Život podle evangelia: láska jako princip jednání 2.2

Cílem veškeré misijní činnosti je celosvětové hlásání evangelia. Tento cíl je uložen celé církvi. K tomu říká Dekret o misijní činnosti církve:

„Církev je svou podstatou misionářská (tj. jako vyslanec na cestě), protože odvozuje svůj původ z poslání Syna a z poslání Ducha svatého podle plánu Boha Otce. Tento plán vyvěrá ze „zdroje lásky“, z lásky Boha Otce“ (AG 2).

Evangelium obsahuje řadu příkladů, v kterých Ježíš svým jednáním ukazuje, že Bůh lidi miluje. Při tom nejde v prvé řadě o učení, důležitější je jednání.

To Ježíš zviditelňuje v podobenstvích, m.j. v podobenství o milosrdném Samaritánu. Ten se zcela konkrétně stará o trpícího. Proto je vzorem, přesto, že nepatří k izraelskému národu a jako Samaritán byl náboženský vyděděnec. Naproti tomu kněz a levita svým chováním zpochybňují základy své víry a chrámové liturgie, tj. jednotu lidské a Boží lásky.

Kdo pouze ctí a nezkráceně roznáší dále církevní pravidla víry, nesplňuje ještě kritéria života dle evangelia. Evangelium znamená život. Kdo je jen učí, ale svým životem je zpochybňuje, vyhání náboženství náboženstvím. V církvi jsme se ještě příliš málo naučili, co to znamená žít konkrétně podle evangelia. To se děje skutečně jen tehdy, když při styku a jednání s lidmi žijeme takový způsob styků, jaký nám předkládá Ježíš.

Kvalita vztahů k lidem je pro Ježíše totožná s jeho vztahem k Otci: *„Dal jsem jim poznat tvé jméno a ještě dám poznat, aby v nich byla láska, kterou máš ke mně, a já abych byl v nich“ (Jan 17,26).*

Proto musí být pastorační vztahy zakotveny v lásce k Bohu. Pouze když láska, spojující Ježíše s jeho Otcem, bude vždy znovu ožít v lidech, kteří se k němu hlásí, může být on přítomen. V souvislosti s pastoračním posláním *„Pas mé beránky“ (Jan 21,15)* se Ježíš ptá Petra třikrát: *„Šimone, synu Janův, miluješ mne?“ (Jan 21,15nn).* To je zřetelná výpověď o kvalitě vztahů, které mají církevní hodnostáře charakterizovat. Když větu otočíme, tak říká Ježíš Petrovi: *„Jestliže mne nemiluješ, tak nekonej pastorační službu lidem“.*

Hlásání života, smrti a zmrtvýchvstání Ježíše Krista je zapotřebí včlenit do duchovních setkání: Láska mezi Ježíšem Kristem a jeho Otcem se přenáší na jeho jednání s lidmi. On počítá s lidskou schopností lásky, kterou mu vtiskl Bůh. Ta je součástí jeho podobnosti s Bohem. Člověku je vlastní svoboda uspořádat si své bytí a svoji existenci i jinak. Může se vzpoutet proti skutečnosti stvoření; může zpochybnit své bytí a udusit v sobě schopnost lásky. Evangelia ukazují, jak při setkání s Ježíšem k sobě lidé nacházejí cestu. Ježíš je znovu osvobozuje a uschopňuje přijmout Boha a bližní v lásce. To dosahuje Ježíš méně řečmi o Boží lásce, ale spíše svým konkrétním jednáním, proniknutým láskou. Od své láskyplné pozornosti se Ježíš nenechává odvést ani odmítáním, nevěrou a hrozbami smrti a to v poslušnosti k svému Otci. Právě tak znovu uschopňuje i člověka rozpoznat v tomto chování Boží lásku a v poslušnosti k Boží vůli překonat i své sobectví. Toto Ježíšovo jednání vyvolalo u prvních křesťanů vědomí: *„Bůh je láska, a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm“ (1 Jan 4,16).* To není žádné logické odvození, ale teologicko-existenciální výklad Ježíšových skutků. Jeden příklad: Ježíš neprojde kolem Zachea, který sedí na stromě, aby ho viděl. On se zastaví a celníka navštíví. Toto setkání způsobí, že Zacheus začíná svůj majetek dělit. Ježíš to komentuje: *„Dnes přišlo spasení do tohoto domu; vždyť je to také syn Abrahamův“ (Lk 19,9).* *„Co se stane? Naše obvyklé teologické rozlišování podivně selhává. Byla to služba světu nebo služba spáse, co Ježíš učinil? Požádal zde o nocleh jako nejvyšší pastýř, kněz nebo učitel?“*

Můžeme děkovat božské nebo lidské přirozenosti Ježíše, že jsou nakonec všichni radostní? ... Odkud přichází ono obrácení, které v srdci Zachea proběhlo? ... Podle Písma je toto vše dílem jediného okamžiku, onoho okamžiku, kdy se Ježíš na tohoto Zachea zahleděl a navrátil mu jeho vážnost, důstojnost, jeho sebeúctu. Od tohoto okamžiku se mohl Zacheus měnit. Avšak ne každý způsob mezilidských styků podporuje zlidštění člověka. Jsou styky, které lidskou identitu rozbíjejí: v dětských pokojích, školách, ložnicích, vězeních, mučírňách. Identitu podporuje a posiluje pouze takové chování, v němž se obě strany vzájemně respektují, vzájemně se bezpodmínečně akceptují ... Co je tedy charakteristické pro Ježíšův způsob jednání s lidmi? ... Ježíš je ten, který jim přináší Boha a tím možnost stát se sami Božím obrazem, tj. být dobrými k jiným tak jako je dobrý Bůh k nim“ (Zerfass 232).

V tomto příběhu Ježíš nehovoří výslovně o Bohu, ani nemluví o obrácení. Jednoduše přijde k Zacheovi, proti všem dobrým mravům a platným pravidlům zbožných. „*Toto je křesťanské jednání: Druhému dát Boha, i když všechno mluví proti tomu*“ (Zerfass). Každý, kdo dnes čte tento příběh ví, že Ježíš chce Zacheovi říci: „*Nevzdávej se. Jsi Abrahamův syn. Bůh tě miluje.*“ Neplodnost a tragika mnoha pastoračních aktivit spočívá v tom, že mnozí mají pocit, že Bůh není zaváděn do hry k jejich prospěchu, ale proti nim.

Z tohoto spasitelného novozákonního příběhu je možné odvodit dimenze, které mají zásadní význam pro pastorační jednání v každé době. Tak jako Ježíš jednal z lásky k Otci a jak učinil pastorační posláni Petra odvislým od jeho lásky k němu, tak tkví každé pastorační jednání v evangelium v radostné povzbuzující zvěsti o životě, smrti a zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Pastorační jednání se neděje vlastním jménem, ale ve jménu Ježíše. Kdo sleduje osobní cíle, kdo spoléhá na sebe a nepočítá s pomocí lásky Boží, ten jedná vlastním jménem. Naproti tomu ve jménu Ježíše jedná ten, kdo počítá se silami, které se uvolní, když lidé zakusí Boží lásku v konkrétních vztazích a jednání a když znovu uvěří ve vlastní schopnost milovat. V době Františka a Kláry bylo jednání církve silně poznamenáno zájmy, které neměly nic společného s podstatou evangelia. Ve svém konfliktu s církví obzvláště dbali na to, aby jejich jednání odpovídalo lásce Ježíšově. V tom spočívá posláni bratří a sester až do naší doby.

Život po boku chudých

2.3

Nyní bychom zde měli zvláště promluvit o chudých. Evangelium, zvláště evangelium Lukášovo, popisuje skoro na každé straně, jak se Ježíš stavěl k chudým a jak při tom zdůrazňoval, že Bůh je Bohem chudých. Rovněž tak patří k specifickým znakům svatého Františka a svaté Kláry, že se počítali k chudým a že chtěli žít u lidí kteří byli v jejich době vyřazení na okraj společnosti. Protože k tomuto tématu je napsán samostatný Učební list (srov. UL 19), nebudeme to zde více rozvádět. Avšak upozorníme ještě na jeden významný aspekt:

Ježíš se pozoruhodným způsobem obrací k lidem, kteří jsou ve své schopnosti milovat ohroženi. K těm patří okrajové skupiny a děti, ve kterých může být schopnost milovat skryta nebo udušena. Lidé, kteří jsou takto ohroženi, představují pro pastorační nasazení cílové skupiny prvního řádu. Mohou se odvolat na Ježíše: „*Kdo přijme takové dítě v mém jménu, přijímá mne*“ (Mt 18,5).

Pro Ježíše neexistuje člověk, který by z náboženských důvodů, např. pro neúčast na kultu, tj. podle soudu lidí by „nebyl schopen Boží milosti“, byl vyloučen z jeho společenství: „*Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní*“ (Lk 5,31). Nejostřejší tresty vyslovuje Ježíš vůči lidem, kteří v malých a slabých ohrožují nebo ničí schopnost důvěry a lásky: „*Kdo by svedl k hříchu jednoho z těchto nepatrných, kteří ve mne věří, pro toho by bylo lépe, aby mu pověsili na krk mlýnský kámen a potopili ho do mořské hlubiny*“ (Mt 18,6).

Na otázku učedníků, kdo je největší v Království Božím, Ježíš odpovídá, že musíme být jako děti. Tudíž, kdo se zřiká velikosti, síly a moci, „*ten je v nebeském království největší*“ (Mt 18,1-4). Ježíš klade děti a učedníky na stejný stupeň. Pro obě skupiny platí: „*Kdo přijme jediné takové dítě ve jménu mém, přijímá mne*“ (Mt 18,5). Kdo se učiní jako Kristus bezbranným, např. tím, že se zřekne násilí, a vydá se jako František „*napospas sultánovi*“, ten má evangelium na své straně.

Problém lidí, odloučených od církve

2.4

Církev stojí všude před úkolem prvního zvěstování. Není novinkou, že jednotlivci nechodí do kostela a církve již neuznávají jako směrodatnou instanci. Nové však je, že pevné skupiny, které dokonce tvoří větší část společnosti, stojí mimo církve. Hovoří se dokonce o „pokřesťanském období dějin“. Tato situace představuje výzvu pro lidi, kteří jsou připraveni překročit hranice církve, aby otevřeli zcela nové, neprošlapané cesty pastorace. V mnoha tradičně křesťanských zemích existuje dnes velké procento lidí, které se označují jako „bez vyznání“. Jiní se sice považují za křesťany, ale v oficiální církvi se necítí doma, nebo již nepatří k žádné církvi = „un-churched people“. Současně se vyskytují lidé, které nikdy nebyli v žádné církvi, avšak považují se v následování Ježíše za křesťany = „churchless Christianity“. S tímto jevem se setkáváme především v Japonsku, kde se podle statistiky asi 1,6% obyvatelstva označuje za křesťany, zatímco pokřtěných křesťanů je pouze asi 0,8%. Nemají v této situaci povinnost hledat nové cesty právě ti, kteří se odvolávají na Františka z Asissi? Vždyť František svojí výzvou k pokání, svým „exhortatio“, chtěl dostat právě na ty lidi, kterým bylo běžné kázání nepřístupné.

Rozdíl mezi kázáním a exhortací spočíval v následujícím:

- kázání bylo v kostele, exhortace venku na náměstích a ulicích;
- kázání bylo dogmatické, exhortace byla zaměřená na praktický život;
- kázání se muselo držet přesně dodržovaných, ve škole naučených akademických principů forem, exhortace vycházela spontánně ze srdce, byla lidová a často přebírala formu písně.

Jedná se zde o metodu, která byla „un-churched people“ přiměřená.

Když lidé nepřicházejí do kostela, aby vyslechli Slovo Boží, musí být evangelium vyneseno ven na cesty a ohrady. K tomu musíme sebrat všechnu fantazii a tvořivost. František řekl: „Co jsem mohl udělat, udělal jsem, teď ať vás Kristus učí dál!“ (2 C 214).

Církevní a františkánské prameny

Bible	Mt 18,1-6; Lk 5; 19,9; Jan 17,26; 21,15; 21,5 n.; 1 Kor 12,1-30; 1 Jan 4,16
Dokumenty církve	AG 2; 28; EN 6
Františkánské prameny	2. Lvvk 2; GK; Leo; NŘ 2; 7; 16; PŘ 1; 12; ZFr 6; 14; 1. Cel 18; 19; 32; 2. Cel 193; 214; 3 dr 13; Kv 26; HO 14; KIC 1
Mezifrantiškánské dokumenty	
OFM - OFMCap - OFMConv	
OSC (klarisky)	
OSF(TOR)	
OFS/SFŘ	
Dodatky	

Poznámka: účastníci kursu mohou pramenné údaje rozšířit

Cvičení

D

1. cvičení:

Tomáš z Celana popisuje, jak František (ve sv. Damianu) „stavěl Bohu dům“. Hovoří obrazně: „Zde se stala paní Klára z Asissi drahocenným a mocným základním kamenem, na němž ostatní spočívají“.

Přečtete si následující odstavec z 1. Cel 19 20:

„19. Na tomto přeskvostném drahokamu se pozvedla nádherná stavba, jejíž chvála nespočívá na lidech, nýbrž na Bohu, protože konečný rozum nestačí všechno domyslit, ani to vše nelze v krátkém pojednání vyložit. Mezi těmito chudými paními kvete především ctnost vzájemné a trvalé lásky, která jejich mysli tak dokonale spojuje v jedno, že i když jich někde bydlí čtyřicet či padesát pohromadě, úplně stejně chtějí či nechtějí, jako by měly jedinou duši. Zadruté na každé září drahokam pokory, kterou obdržené dary a z nebe vylité milosti uchovávají v srdci tak, že jsou hodny ostatních ctností. Zatřetí v nich roste lilie panenství a čistoty, která vydává tak podivuhodnou vůni, že zapomínají pozemsky myslet a mají jen nebeská přání. Skrze tuto vůni roste v jejich srdcích taková láska k věčnému Ženichovi, že v nich čistota svaté lásky vylučuje jakýkoli zvyk, který by přežíval z jejich minulého života. Začtvrté jsou všechny ozdobeny slávou nejvyšší chudoby, že si nedopřávají takřka nic mimo nezbytně nutného v jídle a ošacení.

20. Zapáté dosáhly tak jedinečné milosti zdrženlivosti a mlčenlivosti, že nemusejí vyvíjet takřka žádné úsilí, aby ovládly tělesná hnutí nebo zkrotily jazyk. Ba, některé se natolik

odnaučily mluvit, že když mluví, musejí těžko hledat slova. Zašesté jsou tak úžasně ozdobeny ctností trpělivosti, že je nedokáže zlomit žádný zármutek ani zkouška, a nic nemůže zlomit jejich duchovní sílu. Zasedmé konečně si zasloužily tak vysoký stupeň kontemplace, že je učí všemu, co mají dělat nebo zanechat, umějí šťastně pozvedat svou mysl k Bohu a ve dne v noci setrvávat ve chválách Božích a na modlitbách.“

Otázky:

1. Které z těchto „stavebních kamenů“ používaných klariskami mají všeobecně platnou, trvalou hodnotu pro celou církev?
2. Které nové stavební prvky se vám jeví dodatečně důležité, aby mohlo v místě vzniknout živé církevní společenství?

2. cvičení:

Přečtěte si 1 Kor 12,1-30.

Úkoly a otázky:

1. Vypište si církevní služby, které byly v době sv. Pavla v Korintě a hledejte odpovídající dnešní označení.
2. Které z těchto církevních služeb se ve vašem společenství nevyskytují?
3. Které jiné znáte jako dodatečné?
4. Co považujete pro sebe ve vaší obci nebo společenství za nedůležitější.

3. cvičení:

Text tohoto Učebního listu končí výrokem: *„Když lidé nepřicházejí do kostela, aby vyslechli Slovo Boží, musí být evangelium vyneseno ven na cesty a ohrady. K tomu musíme sebrat všechnu fantazii a tvořivost.“*

Otázky a úkoly:

1. Kde jste se ve společnosti, církvi, rádu setkal s „unchurched people“?
2. Co to je za lidi?
3. Znáte pastorační programy, které jim vyhovují? Které?
4. Pokuste se, pokud možno v nějaké skupině, takový pastorační program navrhnout.

1. použití:

V následujícím textu jsou tři různé církevní modely, které jsou čteny ve formě bohoslužby:

* Model Communio:

„Ve víře vyzrálý modlící se člověk dobře naslouchá. Sleduje modlitby druhých a ví, kdy se má zapojit svými modlitbami a zpěvy, pokud se připojují k tématice ostatních nebo ji dále doplňují. Takto vzniká pořádek, který požaduje i Pavel pro svou obec v Korintu (1 Kor 14,40, srov. 14,33) ...“

* Individualistický model:

„Jestliže obec křesťanů stojí na svém počátku, většinou ještě žádná z nich neučinila krok odevzdání života, ještě se tak zcela nenaučila důvěřovat Božímu Duchu, označil bych jejich bohoslužbu spíše jako spontánní, ale ne charismatickou ... Taková bohoslužba se vyznačuje tím, že její účastníci zpravidla nemají žádný vzájemný kontakt v modlitbě. Každý se modlí právě to, co se mu zdá v daném okamžiku správné. Ještě nemají vyvinutý cit pro to, že Duch Boží se modlí i v ostatních a nezbaví proto příliš na modlitbu těch druhých. Každý se obrací přímo na centrum ...“

* Hierarchický model:

„V tradičních bohoslužbách společenství má kněz význačné postavení. Stojí čelem ke shromáždění ... Je mluvčím obce, jednotlivý věřící může svou modlitbu vyjadřovat pouze potichu, případně se může připojit k liturgicky určeným modlitbám. Neexistují žádné explicitní vzájemné modlitební vztahy.“

(A. Rotzetter)

Otázky:

1. Kde jste se setkali se shora uvedenými třemi modely církevních společenství?
2. S kterým modelem se z vlastní zkušenosti nejčastěji setkáváte? Vypravujte o tom!
3. Který z těchto tří modelů odpovídá nejlépe vašim vlastním potřebám a který pastoračním požadavkům vašeho okolí?

2. použití:

Františkánská věrnost Římu a prorocká kritika:

Je zvláštním znakem sv. Františka z Assisi, že svůj nový život chtěl žít v církvi a s církvi. Proto se vyznačoval velikou láskou a uctivostí k papeži. Přesto se ve světcově životě vyskytlo mnoho příležitostí, kdy nemohl akceptovat nařízení římské církve. Nejvýraznějším příkladem je jeho veřejné odmítnutí 5. křížáckého tažení (1217 – 1221), organizovaného za papeže Honorio III. Tato výprava nebyla slučitelná s duchem evangelia, které učinil „způsobem svého života“. Věrnost církvi nás tedy nezbujuje obtížné povinnosti, porovnávat její konkrétní jednání s duchem evangelia. To patří k prorockému úkolu zvláště těch řádů, bez kterých církev nemůže být „ecclesia semper reformanda“ (k trvalé obnově zavázaná církev). Výrazem takové prorocké námitky je následující báseň, kterou složila jedna františkánka ze starosti a lásky k církvi v souvislosti s exkomunikací světoznámého teologa a kněze kongregace oblátů Tissa Balasuriya ze Sri Lanky. Podnětem k tomu byla jeho kniha „Marie a osvobození člověka“, vydaná r. 1990. Obsah knihy označila římská Kongregace pro víru za „neslučitelnou se základem věrouky církve“ a autor exkomunikovala. To se stalo bez procesu, stanoveného kanonickým právem (CIC 221 a 50). V básni nejde o otázku pravověrnosti, ale o právo jedince v církvi a o zacházení církve s lidmi v duchu evangelia, kteří jako dvaasedmdesátiletá teoložka Tissa Balasuriya po celý život věrně sloužili církvi, a to i v případě, že by teologické námitky byly oprávněné.

Papeži Janu Pavlu II

*Kdybys byl Petrem,
mohla bych tě zvat bratrem
a k tobě se obrátit
ve vlastní i cizí nouzi.
Avšak „Vaše Svatost“
staví hradby
mezi tebou a mnou,
které náš mistr,
můj i tvůj
stavět nechtěl.
A tak se zdálky ptám:
Jak to bylo tehdy na jezeře,
když se Petr začal potápět?
Nechal ho Ježíš ve vlnách
klesat ještě hlouběji,
trestal jej za to,
že se odvážil
opustit
loď a bezpečí
a vyjít Pánu vstříc
rozbouřenými vodami?
Nikdy by se toho neodvážil,
kdyby Ježíš sám
ho nevyzval:
Pojď!
Když Kristus zakládal svou církev*

na pevné skále,
nečinil to kvůli tomu,
aby život, láska, svoboda ...
se roztrhly na tvrdé skále
v péči o pravdu,
ale spíše proto, aby se stala pevným základem
nejistým krokům lidí.
A tak tě snažně prosím:
Nech pravdu,
aby se bránila sama!
Nech pšenici s koukolem
růst společně až do dne žní.
Neboť pouze sám rozséváč
bude rozlišovat
mezi oběma
v hlubinách času.
Jak snadno lze dobrou sadbu
zaměnit s plevelem,
nevšímavě hodit do ohně
a spálit.
(Zmizte temné stíny
inkvizice!)
„Nech přece obojí společně růst
až do žní“, říká Pán.
Avšak kdo jsem,
abych ti to vše říkala!
A přece: i králové
naslouchali svým bláznům.
Tak proč ne i ty?

Maureen More (přeloženo z angličtiny)

Úlohy:

1. Hovořte spolu o této básni.
2. Najděte, jak se v ní setkávají věrnost církvi i prorockému úkolu řádu.

Literatura

F

Bühlmann, W.,
Von der Kirche träumen. Ein Stück Apostelgeschichte im 20. Jahrhundert (Graz 5, 1989).

František z Asissi,
Legendy a chvály

Fuchs, O.,

Die praktische Theologie im Paradigma biblisch-kritischer Handlungswissenschaft zur Praxi der Befreiung: O.Fuchs (vyd.), Theologie und Handeln: Betr. zur Fundierung der Praktischen Theologie als Handlungstheorie (Düsseldorf 1984) 243.

Společný synod biskupství Spolkové republiky Německo,

Závěr společné synody k „Misijní službě ve světě“ (Freiburg 1977) 821-845, č. 3,4.

Godin, H./Daniel, Y.,

La France – pays de Mission? (Lyon 1943).

Laumanns, C.,

Der Eucharistiefeier im Stil charismatischen Betens als missionarischer Gottesdienst: A. Rotzetter (vyd.), Geist und Kommunikation, Seminar Spiritualität 4, (Zürich 1982) 201nn.

Lohfink, N.,

Der Geschmack der Hoffnung. Christsein und christliche Orden (Freiburg 1983).

Mascarenhas, L.,

Loyale Opposition im Namen der hl. Franz: Fidelis. Provinční časopis švýcarských kapucínů 72 (1985) č.2, 69nn.

Missionszentrale der Franziskaner (vyd.)

z řady Zprávy – dokumenty – komentáře:

- Sešit 44: Dein Wort ist Leben – I. Bibelmeditationen lateinamerikanischer Ordensleute (Bonn 1989).
- Sešit 47: Dein Wort ist Leben – II. Bibelmeditationen lateinamerikanischer Ordensleute (Bonn 1991).
- Sešit 52: Dein Wort ist Leben – III. (1. Teil) Bibelmeditationen lateinamerikanischer Ordensleute (Bonn 1992).
- Sešit 53: Dein Wort ist Leben – III. (2. Teil) Bibelmeditationen lateinamerikanischer Ordensleute (Bonn 1993).
- Sešit 54: Dein Wort ist Leben – III. (3. Teil) Bibelmeditationen lateinamerikanischer Ordensleute (Bonn 1993).
- Sešit 55: Santo Domingo 1992 – IV. Generalversammlung der Lateinamerikanischen Bischofskonferenz, Werden – Verlauf - Wertung (Bonn 1993).
- Sešit 58: Die franziskanische Missionsauftrag in einer veränderten Welt. Erinnerung und Erneuerung (Bonn 1994).
- Sešit 64: Franziskanische Spiritualität und Evangelization. Dokumente der XIV. UCLAF (Bonn 1996).
- Sešit 67: Menschenrechte. Unsere Anwaltschaft für die Entrechteten (Bonn 97).

Schmäzle, U.,

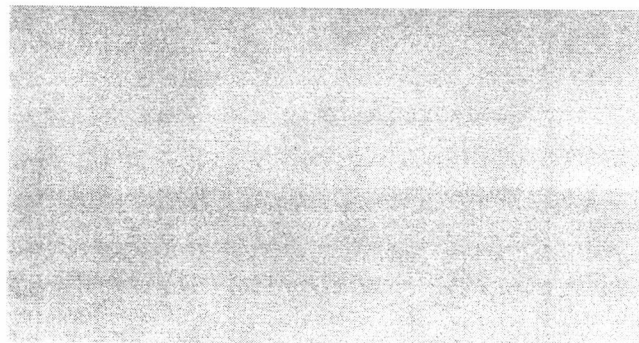
Die Not Kirche: Ihre Erneuerung in Europa: A.Camps/G.W.Hunold (vyd.), Erschaffe mir ein neues Volk (Mettingen 1982) 169-183.

Zerfaß, R.,

Jesu Umgangstil als Maßstab für die Seelsorge: Diakonia 14 (1983) 232n.

Zulehner, P. M.,

- „Denn Du kommst unserem Tun mit diner Gnade zuvor ...“. Zur Theologie der Seelsorge heute (Düsseldorf 1984).
- Helft den Menschen leben. Für ein neues Klima in der Pastoral (Freiburg 1983).
- Kirche – Anwalt des Menschen (Wien 1980).
- Leibhaftig glauben. Lebenskultur nach dem Evangelium (Freiburg 1983).

Naslouchání

Františkáni mají mnoho co říci lidem dnešních dnů, zvláště naší konzumem proniknuté industriální společnosti, která stěží vnímá utrpení milionů hladovějících lidí po celém světě. Mnozí lidé připravují válku místo uchování míru, ničí životní prostředí místo aby přírodu, kterou sv. František tak opěvoval, chránili. Vám, františkánům, přísluší dát lidem odpověď na naše dnešní problémy, vychovávat je, aby správně chápali věci a tím si vyvíjeli jasné svědomí a vyrovnaný vnitřní postoj k našemu světu. Tím, že vyvoláváte znovu do života vpravdě křesťanské hodnoty, můžete přinést velký příspěvek k míru a pokroku lidstva. Jako děti onoho světce evangelijní chudoby, podněcovatele míru, přátelé přírody, jste nejlepšími vykladači poselství, který František přichystal lidem své doby, poselství, které až do dnešních dnů neztratilo nic na své platnosti a které svou silou neustále obnovuje svědomí společnosti.

(Papež Jan Pavel II., poselství generální kapitule Menších bratří – konventuálů – 28.5.1989).

Modlitba

Svatý Františku, stigmatizovaný na hoře Alverna,
svět po tobě touží jako po ikoně Ukřižovaného.
Potřebuje tvé srdce, otevřené Bohu i člověku,
tvé zraněné nohy, tvé probodené a prosící ruce.
Stýská se mu po tvém slabém hlasu, zesíleném mocí evangelia.
Františku, pomoz dnešním lidem, aby poznali zlo hříchu
a pokáním dosáhli svou vnitřní čistotu.
Pomoz těmto lidem osvobodit se z pout zla,
která sužují naši společnost.
Probud' opět svědomí vládnoucích lidí,
aby sjednali mír mezi národy a v lidech.

Přenes na mládež sílu svého života, která je povznese
nad záludnosti mnohotvárných kultur smrti.
Františku, ukaž všem, které zraňuje zlo, svoji radost z odpuštění.
Všem, kteří byli křižováni utrpením, hladem a válkou,
otevři opětovně brány naděje.

Amen.

(Papež Jan Pavel II., La Verna, kaple stigmatizace, 17.09.1993).